

Sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025.

Suomen Säveltäjät kiittää valiokuntaa lausuntopyynnöstä. Yleishuomioina tuomme esiin:

- Pienen kielialueen on erityisen tärkeää pitää huolta sen taiteen ja kulttuurin elinvoimaisuudesta ja monimuotoisuudesta. Historiassa maamme identiteettiä rakennettiin oman taiteen ja kulttuurin varaan, ja sen tulisi edelleen nauttia valtiovallan erityistä arvostusta. Talousarvioesitys näyttäytyy taide- ja sivistysvihamielisenä.
- Esitys on maamme taiteilijoiden kannalta kohtuuton. Prosentuaalinen leikkaus kulttuurista on suhteettoman suuri. OKM:n hallinnonalan säästöt kohdistuvat kulttuuriin moninkertaisesti enemmän kuin hallinnonalan muihin menoihin.
- Talousarvio on silti valtion säästöjen kannalta negatiivinen: taide- ja kulttuuriala on valtion taloutta vahvistava toimiala, josta leikkaamisen negatiiviset vaikutukset ovat suuremmat kuin siitä saatavat säästöt.

Suomen säveltäjien kannalta talousarvion keskeisimmät ongelmat ovat:

1. **Ns. yksityisen kopioinnin hyvityksen määrärahan puolittaminen** (5,5 meur). Jo EU-sääntely vaatii, että taiteilijoille aiheutettu haitta lain sallimasta teosten yksityisestä käytöstä on kompensoitava: kyseessä ei ole hallituksen harkinnanvarainen tuki. Nykytason mukainen 11 miljoonaa euroa ei nykyiselläänkään kata teosten käytöstä tekijöille aiheutuvaa haittaa. Siitä haettava 50 %:n säästö (5,5 miljoonaa euroa) ei ole valtion talousarviossa merkittävän kokoinen toimi, mutta se on maamme säveltäjille erittäin tärkeä sekä henkilökohtaisina tekijänoikeustilityksinä että edistämistukina. Musiikin edistämissäätiön ja AVEK:in kautta jaettavilla varoilla saadaan samalla uutta taidetta ja kulttuuria. Äkkipudotus puoleen on peruttava, varsinkin kun samaan aikaan opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt hyvitysmaksujärjestelmän uudistamisen selvitystyön elokuussa.
2. **Taiteen ja kulttuurin edistämisen valtionavustukset** (9,5 meur) Taiteen ja kulttuurin edistämiseen osuvat leikkaukset ovat vaikutuksiltaan suuret ja ne kohdentuvat erityisesti ns. vapaaseen kenttään eli valtionosuusjärjestelmän ulkopuolisiin, tyypillisesti pieniin toimijoihin ja yksittäisiin taiteilijoihin. Taiteen edistämiskeskuksessa säästöjen kohteena ovat taideyhteisöjen toiminta- ja erityisavustukset, taiteilijoiden ja työryhmien kohdeapurahat, alueelliset apurahat sekä yhteisöavustukset, jotka koskevat festivaaleja, kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta, kulttuurilehtiä ja verkkojulkaisuja, lasten- ja nuortenkulttuuria sekä kulttuurien moninaisuuden ja rasminvastaisen toiminnan avustuksia.

Tarvitaan juuri tämä alueellisesti laajalle ulottuva, tarpeeksi suuri joukko riippumattomia toimijoita takaamaan kulttuurimme monimuotoisuus ja omintakeisuus. Yllättävä ja omaleimainen teos tai esitys on usein myös kansainvälisesti kiinnostavinta tarjontaa. Taiteen ja kulttuurin valtakunnallisilla yhteisöillä on merkittävä rooli alan rakenteiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Tämän perustan alasajo vaarantaa taide- ja kulttuuritoiminnan ja sen rakentaman osallisuuden. Valtiota tarvitaan huolehtimaan kulttuurin monimuotoisuudesta ja saavutettavuudesta: yksityinen kysyntä ja säätiöt eivät riitä tähän.

3. **Esittävän taiteen ja museoiden valtionosuuksiin kohdistuvat säästöt** (7,9 meur). Säveltäjien kehittymisen ja työmahdollisuuksien kannalta maamme ainutlaatuisella orkesterilaitoksella on keskeinen rooli. Kyseessä on sellainen kulttuurin perustan ylläpitäminen, josta leikkaamisen seuraukset ovat kauaskantoiset. Orkesterien säästöt vaarantaisivat musiikin alueellisen saavutettavuuden sekä heikentäisivät erilaisten yleisöjen osallisuutta musiikkiin. Lasten ja nuorten konserttiosallistumisen vähetessä kapenisi myös se joukko, josta tulevaisuuden musiikin ammattilaiset voivat nousta. Suomalaisen klassisen musiikin ja nykyaikamusiikin mittava kansainvälinen menestys kertoo kotimaassa tehdyn pohjatyön kantavan hedelmää myös vientituloina.
4. **Leikkausten yhteisvaikutuksia** ei ole tarpeeksi hahmotettu. Kulttuurista ja taiteesta on jo leikattu merkittävästi. Tässä luetellun listan lisäksi monet muutkin säästötoimenpiteet uhkaavat taiteellista toimintaa ja taiteilijoiden mahdollisuuksia. **Kulttuuritilaisuuksien pääsylippujen alennetun arvonlisäverokannan korotus 14 prosenttiin** kohdistuu samoihin toimijoihin kuin kulttuurin leikkaukset – myös pääsylippujen hinnankorotukset vaikuttavat koko musiikkialaa näivettävästi.

Kulttuurin ylimitoitettut leikkaukset, erityisesti lakisääteisen yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun puolittaminen, on korjattava.

Helsingissä 9.10.2024

Suomen Säveltäjät ry

Vappu Verronen

Toiminnanjohtaja

Suomen Säveltäjät on vuonna 1945 perustettu säveltäjien taiteilijajärjestö. Yhdistys tarjoaa puitteet eri puolilla maata ammattiaan harjoittavien taidemusiikin säveltäjien yhteisölle ja järjestää ammattiin liittyvää koulutusta, neuvontaa ja jäsenpalveluita. Se edistää suomalaista luovaa säveltaidetta sekä valvoo ja tukee säveltäjien taiteellisia, ammatillisia ja taloudellisia etuja sekä yhteiskunnallista arvostusta. Yhdistyksen tavoite on, että Suomen säveltäjillä on hyvät edellytykset harjoittaa ammattiaan ja elävien säveltäjien asema taidemusiikissa vahvistuu.